

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 27 april 2007

Mål nr

Ö 4239-05

KLAGANDE

1. Swedbank AB (tidigare FöreningsSparbanken AB), 502017-7753
105 34 Stockholm

2. Lindebergs Grant Thornton AB, 556356-9382
Box 69
851 02 Sundsvall

Ombud för 1 och 2: Advokat SL

MOTPART

Håges Livs Aktiebolags konkursbo, 556255-0649
Sveavägen 19
852 39 Sundsvall

Ställföreträdare: Advokat OÖ

SAKEN

Efterutdelning i konkurs

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Hovrätten för Nedre Norrlands beslut den 11 oktober 2005 i mål Ö 1250-04

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Med ändring av hovrättens beslut fastställer Högsta domstolen det slut som tingsrättens beslut innehåller.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Swedbank AB och Lindebergs Grant Thornton AB har yrkat att tingsrättens beslut skall fastställas.

Håges Livs Aktiebolags konkursbo har bestritt ändring.

SKÄL

Av utredningen framgår bl.a. följande. Håges Livs Aktiebolag (Håges) försattes i konkurs år 1991. FöreningsSparbanken AB (Swedbank) och Lindebergs Grant Thornton AB (Lindebergs) var borgenärer i konkursen. Konkursen avslutades år 1993. Under år 2004 fick konkursförvaltaren kännedom om att det fanns ytterligare medel tillgängliga för utdelning (efterutdelning). I anledning härav återupptogs handläggningen av konkursen. I det bevakningsförfarande som anordnades inför efterutdelningen anmärkte konkursförvaltaren mot Swedbanks och Lindebergs bevakningar och åberopade som grund att deras fordringar var preskriberade. Det är ostridigt att varken Swedbank eller Lindebergs hade vidtagit

någon preskriptionsavbrytande åtgärd under de mer än tio år som hade förflutit sedan konkursen ursprungligen avslutades.

Frågan i målet gäller om Swedbank och Lindebergs på grund av preskription har förlorat sin rätt till efterutdelning i konkursen.

Av de allmänna reglerna om preskription av fordringar i preskriptionslagen (1981:130) framgår, förutom huvudregeln att en fordran preskriberas tio år efter tillkomsten om inte preskriptionen avbryts dessförinnan, bl.a. att preskriptionen kan avbrytas genom att borgenären återoppar fordringen i ett konkursförfarande och att ny preskriptionstid då löper från det att förfarandet avslutas; återupptas förfarandet före den nya preskriptionstidens utgång avbryts preskriptionen, varefter ny tid räknas från den dag det återupptagna förfarandet avslutas (se 2, 5 och 7 §§). Att preskriptionslagen skall tillämpas på borgenärens fordran mot gäldenären personligen står klart. Frågan är emellertid huruvida den också är tillämplig beträffande borgenärens rätt till utdelning (efterutdelning) i gäldenärens konkurs.

Enligt 1 § preskriptionslagen gäller lagen i fråga om preskription av fordringar, i den mån inte annat följer av vad som är särskilt föreskrivet. Såsom också anges i förarbetena omfattar fordringsbegreppet varken sakrättsliga anspråk eller andra rättigheter som inte är av obligationsrättslig karaktär, t.ex. rätt till underhåll enligt föräldrabalken, arvsrätt, upphovsrätt och andelsrätter. Obligatoriska anspråk som grundar sig på sådana rättigheter faller däremot inom lagens tillämpningsområde, i den mån de inte regleras av särskilda preskriptionsbestämmelser. (Se prop. 1979/80:119 s. 88. Jfr också t.ex. Rodhe, Obligationsrätt, 1956, s. 653 och 662 ff. samt rättsfallen NJA 1903 s. 476, avgjort i plenum, och NJA 1895 s. 294.)

I linje med det nu återgivna synsättet bör man skilja mellan rätten till utdelning i konkurs som sådan och rätten till fastställd utdelning. Rätten till utdelning som sådan kan karakteriseras som ett konkursrättsligt anspråk vilket inte är av obligationsrättslig karaktär. De syften och tankegångar som ligger bakom de allmänna preskriptionsreglerna – att skapa klarhet, säkerhet och ekonomi i rättslivet, hänsyn till bevissvårigheter, till olägenheten av att fordringen hålls svävande etc. – har inte heller någon relevans när det gäller rätten till utdelning som sådan. Här tillämpas i stället konkurslagens regler angående eventuella tidsfrister m.m. Det som nu sagts om rätten till utdelning gäller även rätten till efterutdelning. Däremot är rätten till fastställd utdelning ett obligatoriskt anspråk gentemot konkursboet som är föremål för preskription enligt 11 kap. 12 § eller – beträffande efterutdelning – 21 § konkurslagen (1987:672). Eftersom rätten till utdelning i konkurs inte utgör någon fordringsrätt mot konkursboet, förrän utdelningen blivit fastställd, är preskriptionslagen inte tillämplig på utdelningsrätten i sig.

Konkursboet har emellertid invänt att rätten till utdelning i konkurs förutsätter att borgenären har en giltig fordran på gäldenären och att någon utdelningsrätt inte kan föreligga utan en sådan fordringsrätt.

En preskriberad fordran medför i allmänhet inte rätt till betalning i konkurs. Vissa undantag finns dock, t.ex. om borgenären kan åberopa en säkerhetsrätt vilken inte förutsätter att hans fordran är förenad med ett personligt betalningsansvar för gäldenären (jfr också 11 § preskriptionslagen). Frågan är då vilken betydelse som skall tillmätas konkursboets invändning när det gäller rätten till efterutdelning.

Ett krav på att borgenärens fordran mot gäldenären personligen inte får ha preskriberats när efterutdelning blir aktuell skulle kunna leda till föga ändamålsenliga resultat. Effekten kan t.ex. bli att hela utdelningen slumpartat tillfaller en enda borgenär vars fordran inte hunnit bli preskriberad, därför att denne borgenär gjort en efterbevakning eller haft en bevakningsvist som avslutats efter konkursen.

Även systematiska skäl talar emot att en borgenärs rätt till efterutdelning skulle vara beroende av huruvida gäldenärens personliga betalningsansvar för fordringen består eller inte.

Efterutdelning, som regleras i 11 kap. 19–21 §§ konkurslagen, skall ske när det sedan ett utdelningsförslag har upprättats visar sig att det finns ytterligare medel som skall utdelas i konkursen. Det kan t.ex. förhålla sig så att medel som har reserverats för ett visst ändamål inte behövs för detta eller, såsom i förevarande fall, att en tidigare okänd tillgång upptäckts. Någon tidsgräns inom vilken efterutdelning kan ske finns inte angiven. Gemensamt för de olika situationer som det är fråga om är att tillgången egentligen skulle ha ingått i underlaget för det ursprungliga utdelningsförslaget men att detta av olika skäl inte blev fallet. Efterutdelningen kan således sägas gå ut på att korrigera det ursprungliga utdelningsförslaget. Det avgörande för rätten att få delta i efterutdelningen måste därför vara att borgenären hade kunnat göra sin fordran gällande i det ursprungliga konkursförfarandet. Frågan om borgenärens fordran mot gäldenären personligen har hunnit bli preskriberad vid tidpunkten för efterutdelningen saknar då betydelse.

Det sagda innebär att Swedbanks och Lindebergs bevakade fordringar, såsom tingsrätten funnit, skall ha samma rätt vid efterutdelningen i Håges konkurs som de skulle ha haft om de i målet aktuella medlen hade funnits tillgängliga vid upprättandet av det ursprungliga utdelningsförslaget.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Johan Munck, Gertrud Lennander (referent), Severin Blomstrand, Ann-Christine Lindeblad och Kerstin Calissendorff

Föredragande revisionssekreterare: Hampus Lilja